

Da Støvring blev hele egnens handelscentrum

Skrevet 1985 af Jan Bak Harder

I 1868 nævnes en detailhandler J. Chr. Christensen i Støvring, der forgæves søgte om en brændevinsbevilling. Kort efter forlod han Støvring efter kun få måneders virke som detailhandler. Samme år, halvandet år før jernbanen kom til Støvring, købte den 38-årige købmand Peter Møgelvang fra Viborg en landejendom ved kroen nord for bondelandsbyen Støvring. Han søgte også om brændevinsbevilling, i første omgang forgæves, men året efter lykkedes det at bryde kroens brændevinsmonopol. Møgelvang drev også landbrug, men han respekterede åbenbart ikke altid skellet til sine naboer. Sognerådet måtte gribe ind i sagen til naboernes fordel.

Møgelvang ansatte en handelslærling, en handelsbetjent og et par karle og piger. Medarbejderne kom langvejs fra: Slesvig, Grenå, Hobro og Nørresundby. Allerede i 1872, efter et par år med svære økonomiske problemer, måtte Møgelvang forlade Støvring efterladende sig en gæld. Han havde ført flere sager mod sine ansatte, bl.a. om økonomiske mellemværender, og han skyldte i skat. Sognerådet ansatte ham til et af de største skattebeløb i kommunen, hvilket han var meget utilfreds over. Tilsyneladende havde han problemer med sin økonomi allerede før ankomsten til Støvring.

Tilflytningen til Støvring var ringe, og Møgelvang, som var fra en købstad, var vistnok i et modsætningsforhold til bondesamfundet, hvilket skabte problemer for hans købmandshandel. Endvidere var der flere småhandlende og høkere, ofte landmænd, i landsbyerne omkring Støvring. De var i nogen grad konkurrenter til Møgelvang og betjente landområderne omkring Støvring. Især den 16 år yngre og meget dynamiske Thyge Pedersen etablerede efterhånden en livlig købmandshandel. I 1869 købte han en gård i Oplev, en lille by syd for Støvring med en halv snes ejendomme, hovedsageligt gårde. Lidt landbrug drev han også, og omkring århundredeskiftet kunne han trække sig tilbage med en større formue til Skørping Stationsby syd for Støvring. Thyge Pedersen byggede her en meget stor villa og indrettede som enkeltmandsfirma Skørpings første bank, der senere blev et aktieselskab med Pedersen som direktør.

Årsagen til Thyge Pedersens økonomiske succes i slutningen af 1800-tallet skal søges i Støvring. Få måneder før fallenten Møgelvang forlod Støvring, lejede Thyge Pedersen et ladehus i bondelandsbyen Støvring og åbnede en købmandsfilial her i 1872. Lokalerne var en del af en netop nedlagt gård. Varerne kom med jernbanen til Støvring Station og blev transporteret til ladehuset få hundrede meter derfra eller til købmandshandelen i Oplev. I 1877 flyttede den 24-årige N. P. Andersen, gårdmandssøn fra Bislev, til Støvring og gik i kompagniskab med Thyge Pedersen. Andersen overtog driften af filialen under navnet N. P. Andersen & Co. Ret hurtigt blev filialen i ladehuset større end handelen i Pedersens landejendom. Kort efter Andersens ankomst begyndte han at sende vogne ud til landbrugerne i oplandet for at købe æg. Æggene blev nedsænket i store kalkbassiner for at lukke porerne i æggeskallerne, og dermed kunne æggene holde sig længere. I store partier blev de sendt med toget til Aalborg. Ægproducenterne fik i stedet købmandsvarer af Andersen.

N. P. Andersen tjente tilsyneladende godt på denne trafik. Allerede i 1880, tre år efter ankomsten, byggede han købmandsgård over for stationen, og forretningen blev flyttet fra det gamle ladehus i bondelandsbyen til den spirende stationsby. I 1880'erne øgede han sin omsætning yderligere. Han aftog kornprodukter af skaffede til gengæld foderstoffer, gødningsmidler og daglige fornødenheder til Støvring. Købmandsgården blev i 80'erne og 90'erne endvidere leverandør til mindre købmænd i oplandet og åbnede en filial i Hjedebæk. Den tidligere filial var nu blevet et stort handelscenter med filialer under sig.

Forholdene i købmandsgården var patriarkalske. Foruden sin familie husede Andersen omkring 1900 følgende ansatte: En gårdskar, en tjenestekar, en bogholder, en kommis og en handelslærling. I bygningen var indrettet butik, kontor, bolig til Andersens familie, værelser til de ansatte, magasiner og stalde. Landboerne kunne aflevere deres hest og vogn i købmandsgården, når de skulle tage toget til Aalborg eller handle i Støvring. Nogle havde madtejer med, og i købmandsgården kunne man få en gratis dram til frokosten.

Overfor den nedlagte stationsbygning virkede en købmandsforretning fortsat, da der blev holdt stor fest i anledning af Jernbanegades ombygning til gågade.

N. P. Andersen havde nogen modgang. Brugsforeningen blev oprettet i 1888 som en konkurrent til købmandsgården, og samme år gled Andersen ud af mejeriet Eline-lunds ledelse.

I midten af 90'erne blev hans søster afskediget som mejeribestyrer efter uoverensstemmelse mellem hende og andelshaverne. Hun blev i stedet mode- og manufakturhandler i stationsbyen.

I løbet af 90'erne blev konkurrencen mellem Andersen og fællesindkøberne skærpet. Gårdmændene gik sammen og bestilte i fællesskab jernbanevogne med foderstoffer hjem og undgik ligesom brugsforeningen avancen til købmandsgården. N. P. Andersen fik altså med tiden mere og mere konkurrence og var tilsyneladende lidt i modsætningsforhold til bondesamfundet. Han klarede dog konkurrencen. Efter en brand formåede han at udvide sin købmandsgård i 1898, og han var da en af de største skatteydere i kommunen. Endvidere var han i 1890'erne den eneste, som havde telefon i Støvring.